

STANDPUNT

Potpourri II: OVB pleit voor duidelijke omschrijving “grievens” en voor ruime saisine van de appelrechter

Op 7 december 2015 keurde de Kamercommissie Justitie in eerste lezing het wetsontwerp “tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen van justitie” (potpourri II) goed. Er werden enkele belangrijke amendementen aangenomen, die de Orde van Vlaamse Balies (OVB) positief onthaalt. De OVB wil met het oog op de tweede lezing van het wetsontwerp toch nog enkele opmerkingen en suggesties formuleren met betrekking tot het hoger beroep in strafzaken.

De OVB stelde de voorbije maanden verschillende standpunten en amendementen op over het voorontwerp en het uiteindelijke wetsontwerp “potpourri II”. Naast een aantal inhoudelijke opmerkingen, benadrukt de OVB hierin dat de combinatie van de diverse “punctuele” wijzigingen een grote invloed kunnen hebben op het complexe belangenevenwicht in het straf(proces)recht en daarom eerder moeten worden beoordeeld in het licht van de globale hervorming van het straf(proces)recht. Vooral de bevoegdheidsverschuiving naar het Openbaar Ministerie (cf. mini-instructie) lijkt het evenwicht en dan vooral de rechten van verdediging, nog steeds te kunnen verstoren.

De OVB stelt evenwel met tevredenheid vast dat de commissie Justitie rekening hield met de voornaamste bekommernissen van de OVB. Zo wordt de mogelijkheid voorzien voor de correctionele rechter om alsnog laattijdig ingediende conclusies neer te leggen. Het feit dat de beroepstermijn verlengd is tot 30 dagen en dat het verzet enkel ongedaan kan worden verklaard wanneer het vaststaat dat de dagvaarding effectief aan de verdachte is betekend, is ook zonder twijfel een verbetering van de positie van de verdediging in het strafproces in vergelijking met de eerste versie van het wetsontwerp. De OVB is ook verheugd dat de inwerkingtreding van de verminderde controle op de voorlopige hechtenis wordt uitgesteld, zodat deze beter kan worden gekaderd binnen de globale hervorming van de verstreckende vrijheidsberovende maatregel.

Toch neemt de OVB de gelegenheid van de tweede lezing van het wetsontwerp te baat om aan te dringen op haar eerder gemaakte standpunten. Vooral wat betreft het **hoger beroep in strafzaken** meent de OVB dat er nog ruimte is voor verduidelijking. Ze neemt daarom de vrijheid om in deze nota enkele amendementen te suggereren. Deze amendementen stellen een restrictieve interpretatie van het begrip “grievens” (artikel 204 Sv.) voor, alsook een ruimere ambtshalve beoordelingsmarge. Het is de bedoeling van deze amendementen om de verdediging niet al te veel “vast te pinnen” op zijn initieel verzoekschrift en de appelrechter de gelegenheid te geven zijn rechtsmacht ten volle uit te spelen. Enkel zo wordt het recht op een dubbele aanleg optimaal gewaarborgd.

Artikel 89 van het wetsontwerp¹

Artikel 89, tot wijziging van artikel 204 Sv., wijzigen als volgt:

In het artikel 204 van het Wetboek van Strafvordering worden de volgende wijzigingen aangebracht :

*“Art. 204. Op straffe van verval van het hoger beroep bepaalt het verzoekschrift de grieven die tegen het vonnis worden ingebracht. **Deze grieven bevatten een nauwkeurige aanduiding van de onderdelen van het bestreden vonnis die worden betwist, met inbegrip van de procedurele grieven.***

Het verzoekschrift wordt binnen dezelfde termijn op dezelfde griffie ingediend. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de eiser in beroep of zijn advocaat, of door een ander bijzonder gevolmachtigde. In dit laatste geval wordt de volmacht bij het verzoekschrift gevoegd.

Dit verzoekschrift kan ook rechtstreeks worden ingediend op de griffie van de rechtbank of het hof waarvoor het hoger beroep wordt gebracht.

Daartoe kan een formulier, waarvan het model wordt bepaald door de Koning worden gebruikt.

Deze bepaling geldt ook voor het Openbaar Ministerie”

VERANTWOORDING

Uit het parlementair verslag van de eerste lezing in de Kamercommissie Justitie valt af te leiden dat de grieven in het verzoekschrift zeker niet de middelen moet bevatten om de betwisting van het vonnis in eerste aanleg te staven. Er kan volstaan worden met een precieze aanduiding “*op welke punten de in eerste aanleg gewezen beslissing moet worden gewijzigd (bijvoorbeeld “de straf”)*”. Uit de antwoorden van de minister van Justitie blijkt dat de verzoeker hier eveneens kan aanduiden om welke redenen hij die beslissing betwist, “*maar men kan ook gewoon het vakje aanvinken*”². Er moet dus geenszins sprake zijn van een “gemotiveerde beroepsakte”.

Dit amendement strekt er toe deze interpretatie in de wet vast te leggen. De appellant *kan* zijn grieven verder uitwerken, maar hij is hiertoe niet verplicht in het verzoekschrift. Hij kan die middelen ook later, hetzij op de inleidende zitting, hetzij bij wege van conclusies (die moeten worden neergelegd volgens een door de appelrechter vastgelegde conclusiekalender).

Voorts blijkt uit de parlementaire bespreking dat iedereen het er over eens is dat deze bepaling ook geldt voor het Openbaar Ministerie. Dit amendement wil dit in de wettekst opnemen om latere discussies uit te sluiten.

¹ De nummering van de geamendeerde artikelen volgt die van het in de Kamer goedgekeurde wetsontwerp (54-1418/006).

² Verslag van de bespreking in de Commissie Justitie, *Parl.St.* Kamer 2015-16, 54-1418/005, 115-118.

*Artikel 94 van het wetsontwerp***Artikel 94, tot wijziging van artikel 210 Sv., wijzigen als volgt:**

In hetzelfde wetboek wordt artikel 210 aangevuld met een lid, luidende:

*“Behoudens de grieven opgeworpen zoals bepaald in artikel 204, kunnen de partijen tijdens de eerste zitting voor het hof beroep **nog bijkomende grieven** tegen het vonnis naar voren brengen, op de wijze bepaald in het vorige lid, voor zover dit rechten van andere partijen, noch de procesorde schendt.*

*Behoudens de grieven opgeworpen zoals bepaald in artikel 204 en de vorige leden van dit artikel, kan de rechter **ambtshalve grieven van openbare orde opwerpen**. De partijen worden verzocht zich uit te spreken over de **ambtshalve opgeworpen middelen**.*

VERANTWOORDING

Dit amendement wil het voorgestelde artikel 210 Sv. zo aanpassen dat de behandeling in hoger beroep niet absoluut wordt beperkt tot een behandeling van de vooraf ingediende grieven.

In de eerste plaats wil het amendement mogelijk maken dat een partij niet volledig gebonden is door de grieven in zijn verzoekschrift. Het is immers goed mogelijk dat hij na het indienen van het verzoekschrift nog op bijkomende pijnpunten stuit in de rechterlijke beslissing in eerste aanleg. Dit is eens te meer het geval wanneer er een (nieuwe) advocaat wordt aangesteld nadat het verzoekschrift werd ingediend. Er kan hier worden verwezen naar een citaat van dhr. Michel Rozie, voormalig Eerste Voorzitter van het hof van beroep van Antwerpen (waar men al lang werkt met een facultatief grievenformulier): *“een beklagde is immers in beginsel niet verplicht zich te laten bijstaan door een advocaat. De eis vooraf schriftelijk grieven in te dienen, die vervolgens een volledig bindend karakter hebben, zou dan ook te ver voeren, omdat van de beklagde die niet professioneel wordt bijgestaan, redelijkerwijs niet gevergd kan worden dat hij daartoe in staat is. Daar komt nog bij dat de beklagde zich in hoger beroep niet zelden laat bijstaan door een andere advocaat. Het zou moeilijk aanvaardbaar zijn dat de opvolgende raadsman in een verplicht grievenstelsel gebonden is door de grieven die geformuleerd werden door de raadsman die het hoger beroep instelde”*³. Door alsnog grieven toe te laten op de inleidende zitting voor het hof, kunnen deze problemen worden verholpen en is nog steeds een gericht hoger beroep mogelijk waarbij het hof en de partijen weten waar de discussiepunten liggen voor de zaak ten gronde wordt behandeld. Analooq met artikel 76 van het wetsontwerp, tot wijziging van artikel 152 Sv., kan de appelrechter dit weigeren indien de procesorde of de rechten van de andere partijen worden geschonden door de laattijdige kenbaarheid van de grieven.

In de tweede plaats wil dit amendement de mogelijkheid voor de appelrechter om ambtshalve grieven op te werpen verruimen. Het advies van de Raad van State merkt op dat het grievenstelsel de appelrechter niet mag verhinderen om, binnen de aangevochten delen van de beslissing,

³ M. ROZIE, “Het grievenstelsel in strafzaken”, in F. DERUYCK et al. (eds.), *De wet voorbij. Liber Amicorum Luc Huybrechts*, Mortsels, Intersentia, 2010, 340.

ambtshalve vragen op te werpen “die de openbare orde raken”. Het wetsontwerp neemt dit over en somt een aantal gronden op die de appelrechter ambtshalve kan onderzoeken:

- zijn bevoegdheid,
- de verjaring van de feiten
- het gegeven dat de feiten die bij hem wat betreft de schuldvraag aanhangig zijn gemaakt geen misdrijf zijn of geherkwalificeerd moeten worden
- schending van substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen
- “een niet te herstellen nietigheid die het onderzoek naar deze feiten aantasten”

Deze limitatieve omschrijving dekt een uitgebreid arsenaal aan gronden die de rechter ambtshalve kan - en zelfs moet - beoordelen. Zo houdt een onderzoek van de vraag of de feiten een misdrijf zijn, onvermijdelijk ook een onderzoek in van eventuele rechtvaardigingsgronden of schulduitsluitingsgronden en de ontoerekeningsvatbaarheid. Artikel 70 en 71 Sw., evenals 416 Sw., stellen immers ook letterlijk “*er is geen misdrijf wanneer...*”

Een onderzoek van schendingen van substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen of van schendingen die het onderzoek onherstelbaar aantasten, komt neer op een volledige Antigoon-toets (artikel 32 V.T.Sv.).

Daarnaast is het logisch dat, zelfs wanneer de strafmaat niet wordt betwist, de appelrechter moet oordelen of deze conform de wettelijke regels is beslist. Zo moet de appelrechter de beslissing in eerste aanleg bijvoorbeeld hervormen wanneer de rechter in eerste aanleg een wettelijk verplichte strafvermindering ingeval van een poging niet verrekend of wanneer het voorwerp van een misdrijf niet wordt verbeurdverklaard (verplicht krachtens artikel 42, 1° Sw.).

Het straf(proces)recht is kortom volledig van openbare orde, zodat de rechter in hoger beroep zich ambtshalve kan buigen over alle rechtsvragen inzake de beslissing waartegen er hoger beroep werd ingesteld⁴. Daarenboven mag het voorstel niet aan de devolutive werking van het hoger beroep raken, wat betekent dat de beroepsinstantie zich over de grond van de zaak moet buigen wanneer hij de beslissing in eerste aanleg vernietigt of hervormt.

In het amendement wordt daarom geopteerd voor een ruimere omschrijving van deze ambtshalve mogelijkheid.

⁴ Zie ook E. VAN DOOREN, C. VERSCHUEREN EN C. VAN DEUREN, “Overwegingen en suggesties nopens een modernisering van het hoger beroep in strafzaken”, NC 2013, 426.

